ואין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות ואין האחין והשותפין חולקין בו לימא רבי היא ולא רבנן אפילו תימא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן [א]התם אלא לענין סוכה דדירת עראי היא אבל לגבי בית דדירת קבע הוא אפי' רבנן מודו דאי אית ביה ד' אמות על ד' אמות דיירי ביה אינשי ואי לא לא דיירי ביה אינשי: אמר מר פטור מן המזוזה ומן המעקה ואין מטמא בנגעים ואינו נחלט בבתי ערי חומה ואין חוזרין עליו מעורכי המלחמה מ"ט דבית כתיב בהו בכולהו ואין מערבין בו ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב מ"ט דלא חזי לדירה [א]עירובי חצירות אין מניחין בו אבל [ב]שיתוף מניחין בו מ"ט דלא גרע מחצר שבמבוי [ג]דתנן [ג]עירובי חצירות בחצר שיתופי מבוי במבוי והוינן בה עירובי חצירות בחצר והתנן [ד]הנותן [ד]עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב [ו]והדר שם אינו אוסר אלא אימא [ה]עירובי חצירות בבית שבחצר [ו]ושיתופי מבואות בחצר שבמבוי והאי לא גרע מחצר שבמבוי [ז]ואין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות דאפי' כבורגנין לא משוינן ליה מ"ט בורגנין חזו למילתייהו והאי לא חזי למילתיה ואין האחין והשותפין חולקין בו טעמא דלית ביה ד' אמות הא אית ביה ד' אמות חולקין והתנן [ה][ח]אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה אלא אימא [ט]אין בו דין חלוקה [ו]כחצר דאמר רב הונא חצר לפי פתחיה מתחלקת ורב חסדא אמר [י]נותן לכל פתח ופתח ארבע אמות והשאר חולקין אותו בשוה דהני מילי בית דלמהוי קאי יהבינא ליה חצר האי דלמיסתר קאי לא יהבינן ליה חצר: [כ]היתה גבוהה מעשרים אמה ובא למעטה בכרים וכסתות לא הוי מיעוט
ואע"ג

ואין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות. דתנן במסכת עירובין (דף נז.) נותנין קרפף לשתי עיירות אם יש לזו שבעים אמה ושיריים ולזו שבעים אמה ושיריים עושה קרפף לשתיהן להיות אחת. שתי עיירות המובדלות זו מזו קמ"א אמות ושליש ויש באמצע בית נמצא אותו בית בתוך שבעים אמה וד' טפחים לשתיהן נעשה אותו בית כעיבור להן כאשה עוברה שכריסה בולט ומצטרפת להיות שתיהן כאחת ללכת באחת מהן שיהו שתיהן לו כד' אמות ומונה אלפים ממולה להן ואם יש בית פחות מד' אמות אינו חשוב לצרפן: **ואין האחין או השותפין חולקין בו.** קס"ד השתא שאין יכולין לכוף זה את זה לחלק לפי שאין בו כדי לזה וכדי לזה: **לימא רבי היא.** דלא חשיב סוכה בציר מד' אמות: **ולא רבנן.** דכי היכי דמכשרי בסוכה אלמא דירה היא והוא הדין לכל מילי דבית: **כולהו בית כתיב בהו.** מזוזות ביתך (דברים ו) כי תבנה בית חדש (שם כב) ובא אשר לו הבית (ויקרא יד) כי ימכור בית מושב (שם כה) אשר בנה בית חדש (דברים כ): הכי גרסינן **אין מערבין ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב דלא חזי לדירה עירובי חצירות אין מניחים בו אבל שיתופי מבואות מניחין בו כו': דלא חזי לדירה.** וטעמא דעירובא מפרש בעירובין (דף מט.) משום דירה דבית שנותנין בו הפת של עירוב הוי כאילו כולן דרין בתוכו ונמצאת כל החצר משתמשת לבית אחד הלכך בית דלאו לדירה בעינן ופת נמי אינו צריך ליתן כיון דלא מיקרי דירה אין הדר בו אוסר על בני חצר שאין רשותו כלום: **דלא גרע מחצר.** שאינו מקורה והאי נמי סלק הקיפו וקרויו כמי שאינו נמצא שיתוף עומד באויר החצר ותנן (עירובין דף פה:) דשיתוף נותן באויר החצר. משום דעירוב החצר לצירוף הבתים הוא להיות כולם כדרים בבית אחד הלכך בעינן בית הראוי לדירה ושיתוף המבוי אינו אלא לצרף החצרות וחצרות לאו דירה נינהו והלכך לא בעי דירה אלא באוירא של חצר דיו ובמקום משתמר ויהיו כל החצרות כולן כאילו תשמישן להיות אחד: **מי מינטר** לא גרסינן. דאי משום נטירותא תרוייהו נטירותא בעו ועוד דבחצר מנטר הוא בכלי ומעירוב פריך דבעיא בית דירה כדמוכח לקמן. אלא הכי גרסינן **עירובי חצירות בחצר והתנן הנותן את עירובו כו'.** עירוב הגבוי מבני החצר ונתנו בבית שער היינו בית קטן שלפני שער החצר או מבפנים או מבחוץ ושומר הפתח יושב שם: **אכסדרה.** שלפני הבית שקורין פורטק"א: **מרפסת.** עלייה ארוכה על פני החצר) על פני רשות הרבים ובה פתחים הרבה לפי מחילותיה ודיורין בכל אחת ואחת ועושין מרפסת ארוכה לפני הפתחים כאורך עלייה וכולן עולים בסולם אחד למרפסת ודרך המרפסת נכנסין ויוצאין כולן. מרפסת אלויי"ר סולם אשקל"א: **אינו עירוב.** דלא חזי לדירה שכל היוצא ונכנס עובר עליו: **אלא הכי קאמר עירובי חצירות בבית שבחצר.** והאי בחצר דקתני לאו באוירא אלא באחד הבתים שבה ולאפוקי בית שבחצר אחרת שאין מצרפן. ושיתופי מבואות דקתני במבוי ה"נ קאמר באחת החצרות שבמבוי ולאפוקי חצר שבמבוי אחרת: **בורגנין.** צריף שעושין מן ערבה וקנים לשומרי פירות או לציידי עופות ותנא בעירובין בכילד מעברין (דף נה:) בורגנין מתעברין עמה: **למלתייהו.** ללינת לילה לאדם אחד: **הא לא חזי למלתיה.** דכל בית עשוי לדירת קבע תמיד: **הכי קאמר אין בו דין חלוקה כחצר.** ומהו דין חלוקה כדרב הונא ורב חסדא: **חצר מתחלקת לפי פתחיה.** חצר שהיו בתים פתוחין לה ונחלקוה שני אחין ביניהם זה נטל שלשה בתים קטנים וזה נטל כנגדן בית גדול אם באו לחלק אוירא של חצר זה שנטל שלשה בתים הקטנים נוטל ג' חלקים כמנין שלשה פתחים וזה נוטל רביע לפי שהחצר עשוי ליציאה וביאה שדרך החצר נכנסין ויוצאין מן הבתים לרה"ר ומכניסין משאותיהן ופורקין לפני פתחיהם לפיכך חצר מתחלקת לפי הפתחים: **ורב חסדא אמר.** אין צריך ליתן לכל פתח אלא ד"א כנגדן מן הפתח והלאה ורחבן ברוחב הפתח ואפילו הוא רחב י' אמות נוטל ד' אמות במשך וכנגד כל רחבו לפרק משאו. ובית קטן זה הפחות מד' אין לפתחו דין חלוקה ליטול בחצר לא כרב הונא ולא כרב חסדא: **דהני מילי.** דשקיל חלק בחצר בית דלמיהוי קאי ומבעי ליה לחצר לפרק משאו: **היתה גבוהה מעשרים.** פיסקי שמועות הן של כל בני הישיבה שהיו במדרשו של רב אשי שסידרו הגמרא: **ובא למעטה.** למעט גובה חללה מכ' ונותן בקרקעיתה להגביה: **לא הוי מיעוט.** שאין סופו להניח שם כל ז' מפני הפסד ממונו:
ואע"ג

ואין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות. תימה האי בית מאי עבידתיה לר"מ דאמר פרק כילד מעברין (עירובין דף נז. ושם) נותנין קרפף לזו וקרפף לזו בלא בית כך היא וכן לרבנן אליבא דרב הונא דבגמרא ולאביי בר רב דאמר קרפף אחד לשתיהן אותו קרפף אינו צריך בית ואי כשיש יותר ממאה וארבעים ואחת אמה ושליש אמה בין שתי עיירות דהוא שיעור שני קרפיפות שעכשיו מצטרף בית זה לצרפן דכשיש בו ד' חשיב למעט האויר ולצרפן ואי לית ביה ארבע אמות לא חשיב והוי כמאן דליתא ואין העיירות מתחברות בין לרב הונא בין לאביי בר רב א"כ מה לו להזכיר שתי עיירות הוה ליה למימר ואין עושין אותו עיבור לעיר אחת כיון שאין בו ד' אמות דאי הוה בו ד' אמות וקאי לתוך שבעים אמה ושיריים הוה מתעבר עם העיר למדוד מן הבית דשל עיר אחת יכולין לעשות בורגנין ללכת במקום שירצו כדאמרינן בפרק עושין פסין (שם דף כא.) אתיתו מברניש לבי כנישתא דדניאל דהוי תלתא פרסי אמאי סמכיתו אבורגנין הא אנוה דאימך אמר אין בורגנין בבבל נפק אחוי ליה מתותא דמיבלען בשבעים אמה ושיריים ואומר רשב"ם דגרסינן הכא ואין עושין עיבור לעיר וכן משמע בירושלמי דגרסינן ואין עושין אותו עיבור לעיר ור"ת מקיים גירסת הספרים ומפרש דאין נותנין לזה הבית דין עיבור שבין ב' עיירות דלרבנן לעיר אחת בפני עצמה אין לה קרפף כדאמרינן (שם דף נז.) לא אמרו קרפף אלא בין שתי עיירות ואם היה לזה הבית ד' אמות היה לו דין עיר אחת לתת לו קרפף כמו לעיר והיינו נותנין לבית זה ולעיר שאצלו ב' קרפיפות כמו בשתי עיירות לרב הונא ולאביי בר רב קרפף אחד לשתיהן דעל כרחך לאו דוקא נקטי רבנן שתי עיירות דהוא הדין עיר ובית אלא אגב דנקט ר"מ עיר נקטי רבנן שתי עיירות דהא לאביי בר רב דאמר קרפף אחד לשתיהן על כרחך לא נקטי רבנן שתי עיירות דווקא דהוא הדין עיר ובית דע"י בורגנין המובלעים בתוך שבעים אמה ושיריים הולך כדמוכח פרק עושין פסין (שם דף כא.) ומיהו אין נראה שיחשב בית כעיר לגמרי ליתן קרפף לבית אחד בפני עצמו לר"מ ולרב הונא אליבא דרבנן ליתן לשני בתים בלא עיר קרפף לזו וקרפף לזו ואע"פ שלאביי בר רב אליבא דרבנן הוי בית כעיר לגמרי שנותנין לשני בתים בלא עיר קרפף אחד לשתיהן דאי לאו הכי עיר שאין לה חומה כמה יתחברו הבתים ליחשב אחת אם לא על ידי דמיבלען כל אחת ואחת בתוך שבעים אמה ושירים של חברתה דאין סברא להצריך שיגיע זו לזו:
ואע"ג

עין משפט
נר מצוה

יד א מיי' פ"ה מהלכות עירובין הלכה טו סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שצו סעיף ג:
טו ב מיי' שם הלכה יח סמג שם טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף א:
טז ג מיי' שם הלכה טז סמג שם טוש"ע א"ח סימן שפו סעיף ג:
יז ד מיי' שם פ"ד הל' ח סמג שם טוש"ע א"ח סי' שע סעיף א:
יח ה מיי' שם פ"א הל' טו סמג שם טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ג:
יט ו מיי' שם הלכה יח סמג שם טוש"ע א"ח סימן שפו סעיף א:
כ ז מיי' פכ"ח מהלכות שבת הלכה ג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שצח סעיף ו:
כא ח ט מיי' פ"א מהל' שכנים הלכה ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קעב סעיף ח:
כב י מיי' שם פ"ב הלכה א טוש"ע שם סעיף א:
כג כ מיי' פ"ד מהלכות סוכה הלכה יג טוש"ע א"ח סימן תרלג סעיף ג:

◆

רבינו חננאל

ואוקימנא אפילו לרבנן דמכשרי בסוכה במחזקת ראשו ורובו, משום דהיא דירת עראי. אבל בית דהיא דירת קבע, אפילו רבנן מודו (ו)שאינו בית דירה. לא מקרי בית דירה עד שיהא בו ד' אמות על ד' אמות וכל שכן [יותר מ]ד'. אמר מר פטור מן המזוזה ומן המעקה כו'. הני הא בהדיא כתיב בהו קרא בית, מזוזה, שנאמר וכתבתם על מזוזות ביתך. מעקה, שנאמר כי תבנה בית חדש. אינו נחלט, שנאמר כי ימכור בית מושב וגו'. וכתיב בערכי המלחמה, מי האיש אשר בנה בית חדש. בנגעים, כתיב כנגע נראה לי בבית. **ואין מערבין בו ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב.** מאי טעמא, דכיון דאין בו ארבע אמות על ארבע אמות לאו דירה היא. אבל שיתופי מבוי מניחין בו, וקיימא לן עירובי חצרות בבית שבחצר ושיתופי מבוי בחצר שבמבוי, (והא) ובית שאין בו ד' אמות, לא גרע מחצר שבמבוי. **ואין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות,** משום דאתקן לדירה ולא חזי לדירה, אבל בורגנין חזו למלתיהו. **ואין האחין והשותפין חולקין בו.** ואוקימנא אין בו דין חלוקה כמו בית, שיש בו חלק בחצר. כי הא דאמר רב הונא חצר מתחלקת לפי פתחיה, רב חסדא אמר נותן ד' אמות לכל פתח ופתח והשאר חולקין בשוה. הני מילי בית דקאי לדירה, אבל האי כיון דלמיסתר קאי לית ליה מידי בחצר. **היתה גבוהה מכ' אמה ומיעטה בכרים וכסתות.**

מסורת הש"ס

א) [נ"ל הכא], ב) [נגל"ל דמגילה], ג) עירובין פה:, ד) [שם], ה) ב"ב יא., ו) י"ג בחצר, ז) בכ"י נוסף: או.

◆

לעזי רש"י

פורטק"א (פורק"א). אכסדרה.
אלויי"ר (אלידויי"ר). מרפסת.
אשקל"א (דיגריי"ד). מדרגות.

◆

מוסף רש"י

חצר לפי פתחיה מתחלקת. היתה לו חצר ובה שני בתים ואחד מהן פתוחין לו שני פתחים לחצר, ולבית השני אין פתוח לחצר אלא פתח אחד וחולק נכסיו על פיו ונותן האחד לראובן בנו והשני לשמעון וחצר לא חילק, אם באו לחלוק את החצר זה שיש לו שני פתחים נוטל שני חלקים בחצר ואחיו נוטל חלק אחד (ב"ב יא.). **לכל פתח ופתח ארבע אמות.** ברוחב החצר להלן מן הפתח כנגד הרוחב כמי רוחב הפתח (שם).